

Datum 2020-11-11
Diarienummer 1140/20

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Göteborgs Stads yttrande över SOU 2018:88, LSS Utredningen

Remissinstanserna ombeds att bortse från delar av utredningens förslag med anledning av redan fattade beslut av regeringen. Med anledning av otydligheter kring vad regeringens beslut innebär och har för effekterna på utredningen så tar inte Göteborgs Stad ställning till utredningen som helhet. Göteborgs Stad ställer sig positiv till flertalet av utredningens förslag som handlar om att skapa en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling av insatsen personlig assistans och att få till stånd mer ändamålsenliga insatser i LSS samt att lagstiftningen ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Nedanstående delar och förslag i betänkandet anser Göteborgs Stad bör uppmärksammas i remissvaret till Socialdepartementet.

Göteborgs Stads bedömning

Göteborgs Stad bedömer att förslag i utredningen inte är genomförbara till den 2022-01-01 bland annat eftersom det av kommuner kommer att kräva en omställning av delar av stadens organisering samt utbildning av medarbetare. Dessutom överlappar utredningens förslag sådant som hanteras i andra utredningar som ännu inte är klara eller som föreslås inledas, se utredning om huvudmannaskapet enligt januariöverenskommelsen. Göteborgs Stad har svårt att bedöma de ekonomiska konsekvenserna på helheten utifrån vad som framgår i utredningen då missivet ändrat förutsättningarna. Den ekonomiska dimensionen behövs utredas ytterligare innan lagförslaget träder i kraft. Gällande de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna vill Göteborgs Stad understryka att finansieringsprincipen fortsatt gäller och att SoL-insatser bör ingå i systemet för kostnadsutjämning.

Med anledning av det medskick som Socialdepartementet gjort i missivet till remissinstanserna så har Göteborgs Stad tolkat det som att förslagen om insatserna förebyggande pedagogiskt stöd och personligt stöd till barn utgår. Göteborgs Stad uppfattar att personer med psykisk funktionsnedsättning ska omfattas av rätten till personlig assistans och att därmed ska ingå stöd för behov som förutsätter ingående kunskaper om den som får stödet, det vill

säga det femte grundläggande behovet. Göteborgs Stad anser dock att förslaget om förebyggande pedagogiskt stöd skulle kunna utformas på ett för gruppen ändamålsenlig insats anpassad för gruppen. Göteborgs Stad uppfattar vidare att förslaget om att den som har rätt till personlig assistans ska beviljas 15 timmar per vecka för andra personliga behov som avser dagligt liv i hemmet, inköp, träning och fritidsaktiviteter i form av en schablon, utgår.

Göteborgs Stad anser att det är positivt att LSS-utredningen sätter LSS i ett större sammanhang genom att knyta an till det nationella funktionshinderspolitiska målet och det ansvar som vilar på olika delar av samhället.

Göteborgs Stad anser att det är oklart om utredningen enligt direktiven gjort en tillräckligt grundläggande översyn om nuvarande insatser lett till målen med ökad självständighet och förbättrad likvärdighet. På samma sätt är det Göteborgs Stads uppfattning att utredningen inte på ett tydligt sätt visat att de förändringar man föreslår verkligen leder till förbättringar för målgruppen. Möjligheten för till exempel personer i grupp tre med synskada om att kunna leva likvärdigt och självständigt med ledsagare, borde till exempel ytterligare stärkas.

Göteborgs Stad anser vidare att utredningen i större utsträckning hade kunnat analysera inte bara utbud av insatser i förhållande till antalet genomförda utan mer utifrån hela målgruppens behov och situation i förhållande till utbud och genomförande. Då hade det varit enklare att förstå vilka nödvändiga förbättringar som behöver beslutas för att stärka rättighetslagen för personkretsen.

Tre viktiga områden omnämns men behandlas inte i tillräcklig utsträckning. Hur har socioekonomiska skillnader som beskrivs i samhället påverkat personkretsen? Hur påverkas trovärdigheten om skillnader mellan kommuners genomförande blir för stor? Hur har hälsoläget utvecklats för personkretsen de senaste åren? Se SOU 2018:55 Styrning och vårdkonsumtion ur ett jämlikhetsperspektiv Kartläggning av socioekonomiska skillnader i vårdutnyttjande och utgångspunkter för bättre styrning.

Personer som omfattas av LSS

Göteborgs Stad anser att det är positivt med utredningens bedömning om att LSS ska gälla för dem med de mest omfattande funktionsnedsättningarna och endast de med betydande svårigheter i den dagliga livsföringen, eller med behov av särskilt kvalificerat stöd. Beskrivningen av vilka som tillhör personkretsen för LSS bör utgå från de nuvarande tre grupperna. Göteborgs Stad föreslår att begreppet utvecklingsstörning ersätts med intellektuell funktionsnedsättning. Argumentationen i utredningen om att begreppsförändringar bör ske samordnat anser Göteborgs Stad inte är

tillräckligt stark då gällande lagar tillkommit vid olika tidpunkter under den då rådande språkanvändningen. Göteborgs Stad anser att det är viktigt att begrepp och diagnoser i lagstiftningen så långt det är möjligt harmoniseras med andra lagar vad gäller definition och användning.

Bostaden

Utredningen gör bedömningen att bostaden är avgörande för möjligheten att nå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning. Utredningen anser att det bör fortsättningsvis finnas en insats i LSS för vuxna som önskar en bostad med särskild service eller en annan särskilt anpassad bostad. Göteborgs Stad anser, till skillnad från utredningen, att insatsen annan särskilt anpassad bostad inte bör finnas kvar enligt LSS. Det är få som ansöker om och beviljas insatsen. Eftersom insatsen avser en bostad med viss grundanpassning men utan fast bemanning tas en anpassning bättre omhand med stöd av bostadsanpassningsbidrag.

Utredningen bedömer vidare att Boverkets och länsstyrelsernas uppdrag inom samhällsplaneringen bör särskilt uppmärksamma risken för samlokalisering när det gäller stöd till personer med funktionsnedsättning. Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning om att samlokalisering av bostad med särskild service och daglig verksamhet ska som huvudregel undvikas.

Göteborgs Stad är över lag positiv till förslag om den nya insatsen personlig service och boendestöd i LSS. Utredningen föreslår att den som har behov av stöd i den dagliga livsföringen i annan bostad än en bostad med särskild service ska ha rätt till insatsen som kan avse praktisk hjälp i hemmet, motivationsåtgärder, ledsagning, stöd vid föräldraskap och annat motsvarande stöd som den enskilde har behov av för sin dagliga livsföring. Göteborgs Stad anser också att det är bra att det blir tydligt att insatsen kan omfatta stöd i föräldrarollen eftersom det i dag finns ett tolkningsutrymme gällande det.

I författningsförslagen till nya LSS står det att även den som bor i en bostad med särskild service ska ha rätt till insatsen personlig service och boendestöd i den utsträckning behovet inte tillgodoses genom stöd i bostaden. Göteborgs Stad anser dock att det är oklart vilken del av insatsen som ska kunna utgå som komplement för den som bor i en bostad med särskild service. Den föreslagna lagtexten innehåller ingen uttrycklig begränsning utöver att det ska gälla behov av stöd för att delta i samhällslivet men i utredningen finns också skrivningar (s. 231) som tyder på att utredningen anser att det bara är personlig service och boendestöd i form av ledsagning som ska kunna beviljas den som bor i en bostad med särskild service. Eftersom avgränsningen är otydlig menar Göteborgs Stad att det finns risk för ett oklart rättsläge, vilket i sig kan innebära att enskilda ges olika tillgång till insatsen. Om förslaget ska bli lag finns det behov av förtydliganden i denna del. Vidare anser Göteborgs Stad att den föreslagna nya LSS lagen inte får

medföra några försämringar för den enskilde gällande rätten till ledsagning jämfört med dagens ledsagarservice enligt LSS.

Barn och familjer

Göteborgs Stad instämmer med utredningens bedömning om att barn med funktionsnedsättning, och deras familjer, behöver ett mer samordnat och flexibelt stöd med möjlighet till avlastning som är bättre anpassat till deras individuella situation. Göteborgs Stad anser att barn och barnfamiljer har många kontakter och det kan vara en fördel om en insats kan omfatta flera olika behov, utifrån barnets bästa. Göteborgs Stad anser att barnrättsperspektivet behöver beaktas och att det till viss del förstärkt i förslaget om ny lag.

Göteborgs Stad instämmer i förslaget om att avlösarservice i hemmet endast ska heta avlösarservice och att det tydliggörs att insatsen är flexiblere än i nuvarande lagstiftning och får utföras både i och utanför hemmet.

Göteborgs Stad anser inte att förslaget om att byta namn på insatsen korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov, till förlängd utbildning i fritidshem är lämpligt. Göteborgs Stad anser att förslaget på nytt namn kan ge förväntningar på att insatsen ska tillhandahålla utbildning. Så länge insatsen beviljas enligt LSS är begreppen tillsyn eller fritidsvistelse lämpligare. Göteborgs Stad anser att det är bra att insatsen kan ges den som inte längre kan erhålla fritidshem enligt 14 kap. 7 § skollagen (2010:800) men har behov av stöd för trygghet och sysselsättning eller till närstående för avlastning i omvårdnaden. Göteborgs Stad välkomnar förslaget om att se över om insatsen kan utföras med stöd av skollagen.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning om att korttidsvistelse utanför det egna hemmet är en ändamålsenlig insats för att erbjuda stöd både för att avlasta anhöriga och andra närstående som omsorgsgivare och för att personer med funktionsnedsättning ska få miljöombyte och rekreation. Göteborgs Stad ställer sig även positiv till utredningens förslag om behovet av en översyn av fördelningen av hälso- och sjukvårdsansvaret i samband med korttidsvistelse. Översynen bör omfatta delegeringar samt hantering av egenvård.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning om att boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet är en ändamålsenlig insats, en viktig kompletterande stödform som kan bidra till att familjer med barn och ungdomar med funktionsnedsättning kan få ett fungerande vardagsliv. Göteborgs Stad instämmer i att Socialstyrelsen bör överväga om det finns behov av särskilda riktlinjer för bostäder med särskild service som riktar sig till ungdomar som studerar vid en gymnasieskola. Göteborgs Stad vill tillägga att det är en utmaning att komma fram till vad som är barnets bästa i

relation till fråga om boende bland annat vid växelvis boende. Inte sällan har barnen flera olika hem som de rör sig mellan. Göteborgs Stad efterfrågar ett förtydligande om omfattningen av insatsen.

Gemenskap

Göteborgs Stad är positiva till utredningens bedömning om att sådant stöd som en ledsagare ger ska finnas inom LSS. Göteborgs Stad anser att det är positivt att det i utredningens förslag är tydligt att ledsagningen ska omfatta tid under en aktivitet. Göteborgs Stad ser dock en risk med att stödet föreslås ingå som en del av insatsen personlig service och boendestöd och att det därför inte föreslås någon särskild insats för enbart ledsagarservice i LSS. Den nya föreslagna insatsen omfattar många olika former av stöd och det behöver bli tydligt hur beslut och verkställighet ska utformas för att insatsen inte ska medföra några försämringar för den enskilde jämfört med gällande ledsagarservice enligt LSS.

Göteborgs Stad är positiva till utredningens förslag om att biträde av kontaktperson ska vara kvar inom LSS men tycker att det är otydligt hur insatsen ska kunna ges genom gruppaktivitet, för de som önskar. Det kan underlätta för kommunen att verkställa insatsen om den enskilde vill att den ska utföras genom gruppaktivitet. Göteborgs Stad anser att det behöver förtydligas vad som omfattas av insatsen om den utförs genom gruppaktivitet, är det till exempel kontaktpersonen eller gruppaktivitet som är utgångspunkt för insatsen. Det är även otydligt vad som gäller avseende stöd med att ta sig till och från en gruppaktivitet. Syftet och gränsdragningen gentemot ledsagning kan också behöva förtydligas, speciellt för de som bor i bostad med särskild service.

Sysselsättning

Göteborgs Stad välkomnar förslaget om att det i insatsen daglig verksamhet ska ingå en individuell kartläggning för att fastställa hur insatsen bör utformas för att ge den enskilde möjligheter till utveckling. Göteborgs Stad anser att det är av vikt att det arbetet redan inleds med handläggaren som fattar beslut om insatsen, och instämmer i utredningen om att kartläggningen ska kunna vara ett underlag för den enskildes val av verksamhet liksom utveckling i den och underlag till genomförandeplanen. Vidare anser Göteborgs Stad, till skillnad från utredningen, att personkrets 3 bör ha möjlighet att erhålla daglig verksamhet som andra inom LSS personkretsar utifrån de behov den enskilde har. Göteborgs Stad anser även att arbetsmarkandes parter har ett stort ansvar i att säkerställa rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning.

Utredningen föreslår en kartläggning av förhållandet mellan insatsen daglig verksamhet och arbetsmarknads- och utbildningsområdena som ska utgöra utgångspunkt för en översyn av insatsen. Den ska avse såväl frågan hur personer i daglig verksamhet som har utvecklat sina förmågor kan prövas mot arbetsmarknaden som de ekonomiska och organisatoriska

förutsättningarna för att på olika sätt möjliggöra en övergång till arbete eller studier i kombination med deltagande i daglig verksamhet. Göteborgs Stad är positiva till en sådan kartläggning men anser också att Arbetsförmedlingen, offentliga och privata arbetsgivare behöver rekrytera normmedvetet och arbeta med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering på arbetsmarknaden. Tillgänglighet är en del i det arbetet. Göteborgs Stad anser att de utvärderingar som gjorts, se bland annat effektutvärderingen (Sida 301) ger underlag för att supported employment (SE) och individual placement and support (IPS) kan utgöra ett viktigt inslag i daglig verksamhet för de som står nära arbetsmarknaden. Vikten av att träna på plats hos en tilltänkt arbetsgivare är för många avgörande. Kartläggningen och översyn av insatsen bör ha sin utgångspunkt i att daglig verksamhet ska kunna bedrivas hos en tilltänkt arbetsgivare och att övergången till anställning ska kunna ske på ett ekonomiskt tryggt sätt för den enskilde. De dagliga verksamheterna behöver anpassa sig utifrån lagens intention om att leva som andra, utan att ta bort uppdraget om att omfatta de skilda behov av stimulans och meningsfull sysselsättning som finns bland de som i dag har rätt till insatsen. Kopplingen mellan utbildning och arbete behöver vara stark, så även för personer som har rätt till daglig verksamhet enligt LSS. Göteborgs Stad anser vidare att det är bra att utredningen inte omfattar förslag om att det ska finnas några krav på sjuk- eller aktivitetsersättning för att erhålla daglig verksamhet.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens förslag om att det bör finnas lagstöd för kommunerna att på ett likvärdigt sätt betala ut habiliteringsersättningen. Göteborgs Stad anser att habiliteringsersättningen både har ett symbolvärde och kan utgöra visst tillskott den enskildes inkomst. Göteborgs Stad välkomnar förslaget i utredningen om att justera befogenhetslagen och utvärdera de effekter statsbidraget haft för att se om det fått genomslag på hur kommunerna använder habiliteringsersättning inom daglig verksamhet.

Samordning och planering

Utredningen bedömer att personer i lagens personkrets kan ha behov av ett personligt stöd för att få och kunna nyttja olika insatser enligt LSS och annan lagstiftning på bästa sätt för att få ett samordnat stöd. Den individuella planen (IP) är en viktig del i att skapa ett sammanhållet stöd för den enskilde som får stöd enligt LSS och att få hjälp med samordning av olika insatser är av stor betydelse för ett sådant stöd. Göteborgs Stad erfar att som utvecklingen sett ut de senaste åren så används IP enligt LSS sällan och som ett stöd för att samordna olika insatser används samordnad individuell plan (SIP) istället. Enskilda som har insatser enligt LSS har ofta insatser och stöd av andra huvudmän än kommunen vilket gör att SIP ofta är ett användbart verktyg.

Utredningen föreslår att insatsen rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionsnedsättningar ska benämnas särskilt expertstöd. Göteborgs Stad anser att det finns behov av insatsen råd och stöd och att förslag på nytt namn är lämpligt. Göteborgs Stad anser vidare att det är ett problem att det idag saknas verksamhet som kan utföra insatsen. Göteborgs Stad anser att det bör i lagen finnas med text med innebörden att insatsen kan avtalas mellan regionerna till någon annan, så att möjligheten finns för brukarstöd, det vill säga att organisationer med personer med egen erfarenhet kan ge stödet.

Personligt utformat stöd i det dagliga livet

Göteborgs Stad uppfattar att utredningens förslag om rätten till personlig assistans även omfattar barn under 16 år och personer med psykisk funktionsnedsättning. Vidare uppfattar Göteborgs Stad att förslaget omfattar det grundläggande behovet andning samt stöd för vad som i dag anges som behov som förutsätter ingående kunskaper om den som får stödet, det s.k. femte grundläggande behovet. Göteborgs Stad ställer sig positiva till det.

Utredningen föreslår att rätt till personlig assistans som ska utföras av fler än en person ska endast föreligga i den mån behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, genom att bostaden anpassas eller genom användning av hjälpmedel. Göteborgs Stad anser att det är ett rimligt förslag att ändra nuvarande formulering om att *utreda till inte kan*.

Ansvarsfördelning mellan stat och kommun samt utjämning och fördelning av kostnader

Göteborgs Stad är även positiva till utredningens förslag om att staten tar ett större ansvar för insatsen personlig assistans genom att den tar hela ansvaret för beslutsfattandet. Göteborgs Stad anser att utredningens förslag om att kommunen fortsatt ska svara för utförandet av personlig assistans när den enskilde begär det är rimligt, samt kunna träda in när det finns ett behov av vikarie för personliga assistenter som anordnaren inte lyckats fylla. Göteborgs Stad anser utöver detta att den assistansanordnare som den enskilde anlitar ska vara skyldiga att ta hela ansvaret för utförandet.

Göteborgs Stad anser vidare att det är rimligt att kommunerna finansierar statens kostnader för assistansersättning för dem som beviljas upp till 20 assistanstimmar per vecka i genomsnitt. I och med att Göteborgs Stad uppfattar att insatserna personligt stöd till barn och förebyggande pedagogiskt stöd utgår ur utredningens förslag bör regleringen av LSS-utjämningen anpassas till förslaget att en ny LSS-insats införs (personlig service och boendestöd,) samt att en LSS insats inte längre är en egen insats (ledsagarservice) samt att insatsen personlig assistans ska beslutas av Försäkringskassan och medfinansieras av kommunerna. Göteborgs Stad anser dessutom, till skillnad från utredningen, att insatser enligt SoL till personer med funktionsnedsättning ska ingå i utjämningsystemet.

Anledningen är att det är en kvarvarande del av kommunens ansvar inom välfärdsområdet som inte ingår i utjämningsystemet samt att det inte ska finnas ekonomiska incitament att ta beslut utifrån SoL eller LSS. I samband med ny insats tas nya fördelningsnycklar fram för samtliga LSS-insatser. Utredningen bedömer att schablonersättningen bör differentieras med hänsyn till dels om assistansen utförs under obekvämt arbetstid, dels om assistenten lever i hushållsgemenskap med den som får stödet. Kompensation för sjuklön ska ingå. Göteborgs Stad anser att förslaget om differentiering av schablonen i huvudsak är positiv, men en konsekvens skulle kunna bli att anhöriga anställda assistenter erhåller mindre intäkter och färre väljer det alternativet av lösning för assistansen.

Privata aktörer och ekonomisk ersättning för assistansen

Göteborgs Stad vidhåller den bedömning som gjordes angående hantering av sjuklöner i samband med förslag till yttrande över SOU 2020:1 Yrket personlig assistent. Yttrandet innebar att Göteborgs Stad ställde sig bakom utredningens förslag om att privata utförare själva ansvarar för att finansiera sjuklönekostnader som uppstår för sina assistenter. För att finansiera detta kan schablonen höjas med 3 kronor, utom för de som själva anställer sina assistenter vilket istället bekostas av Försäkringskassan. Göteborgs Stad anser att det kan medföra ökad motivation för privata assistansanordnare att stärka arbetsmiljöarbetet med att förebygga ohälsa och därmed minska antal sjukdagar och förbättra arbetssituationen för de personliga assistenterna, och i förlängningen assistentanvändaren. Det gör även regelverket tydligare och kan minska kommunens administration.

Göteborgs Stad vidhåller även den bedömning som avsåg förslag om krav på kollektivavtalsliknande avtal i förslag till yttrande över SOU 2020:1 Yrket personlig assistent. Göteborgs Stad tillstyrker förslaget i utredningen om att det ska ställas krav på kollektivavtalsliknande villkor för att få tillstånd att bedriva assistansverksamhet. Göteborgs Stad understryker att det i utredningen uppges att närmare 95 procent av alla personliga assistenter omfattades av ett kollektivavtal i mars 2018 men att kollektivavtalen innehållsmässigt skiljer sig åt. Krav på kollektivavtal kan förväntas ge viss positiv effekt för tryggare anställningsvillkor, men för relativt få. Göteborgs Stad anser att mer likvärdiga villkor inom branschen skulle förbättra arbetsvillkoren för fler personliga assistenter.

Göteborgs Stad anser att det är positivt att en utredning pågår utifrån kommittédirektivet 2020:3, Stärk rätten till personlig assistans för stöd vid egenvård, vid tillsyn samt för barn. Göteborgs Stad anser att det är bra att frågorna om egenvård, tillsyn och föräldraansvaret utreds vidare och att regeringen inväntar resultat från den utredningen. Göteborgs Stad anser att beroende på vad denna utredning kommer fram till så har det effekter på vad som kan ge rätt till personlig assistans i dag, samt utifrån föreliggande utredningens förslaget om nya LSS. Göteborgs Stad har i remissvar SOU

2020:1 Yrket personlig assistent svarat positivt till utredningens förslag om att IVO får i uppdrag att ta reda på i vilken utsträckning lagar efterföljs gällande egenvård och vård på delegation samt förslag om uppdrag till Socialstyrelsens om att ta fram ett kunskapsstöd om egenvård och delegerade hälso- och sjukvårdsinsatser för personliga assistenter.

13 Kvalitet, uppföljning och tillsyn

Utredningen föreslår att det tydligt ska framgå av lagen att kommunen fortlöpande ska följa upp vilka som omfattas av lagen, vilka deras behov av stöd och service är och att kommunen ska verka för att dessa personer får sina behov tillgodosedda. Göteborgs Stad instämmer i förslaget och anser att det i mycket redan i dag omfattas av kommunens särskilda uppgifter enligt LSS. Göteborgs Stad anser att skrivningen i utredningen ”*Kommunen måste därför inom ramen för ansvaret att tillse att den som tillhör LSS personkrets får det stöd som hon eller han behöver även ha kontakt med dem som inte får annat stöd enligt LSS utöver personlig assistans.*” skulle kunna tolkas som att kommunens uppföljningsansvar för den enskildes insatser, till skillnad från vad som gäller i dagsläget, ska omfatta situationen när den enskilde har personlig assistans enligt beslut från Försäkringskassan och har valt en privat utförare. Om avsikten är att kommunen ska ha ett uppföljningsansvar för den enskildes insatser även i dessa situationer så anser Göteborgs Stad att det inte är lämpligt eftersom kommunen varken har fattat beslut eller utför insatsen.

Utredningen anser att IVO ska få i uppdrag att utreda om det bör införas så kallad frekvenstillsyn i gruppboende. Det framgår inte varför utredningen inte anser att detta uppdrag ska omfatta även serviceboende. Här anser Göteborgs Stad att samma skäl som kan motivera frekvenstillsyn i gruppboende skulle kunna motivera det i serviceboende.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning om att en förklaring till att brister kan uppstå när det gäller kompetens handlar om brist på personal och stor personalomsättning. Det är inte något som är unikt för LSS-området, utan är en situation som återfinns i flera delar inom välfärdsområdet. En satsning på kompetensutveckling kan säkerställa att ny personal har tillräckliga kunskaper, stimulera personal att stanna kvar inom yrkesområdet och utveckla kompetensen för att möta de nya krav som uppstår när nya insatser tillförs LSS-området. Göteborgs Stad anser att svårigheter att kompetensförsörja är den största utmaningen för kvalitén i verksamheten. Bidragande orsaker är den demografiska utvecklingen och bristen på utbildad och kunnig personal inom vård och omsorg. Detta är en stor utmaning för både kommuner och regioner. Göteborgs Stad vill i detta sammanhang påvisa ändringar som införs efter den 30 juni 2021 i gymnasieskolans yrkesprogram. Det berör de båda gymnasieutbildningarna som omnämns i SOSFS 2014:2. I Barn- och fritidsprogrammet kommer inriktningarna pedagogiskt arbete respektive socialt arbete slås samman till

den nya inriktningen pedagogiskt och socialt arbete. Vård- och omsorgsprogrammet får en helt ny vårdinriktad kursplan som i ännu lägre grad motsvarar vad personal inom LSS-verksamheter behöver. Skolverket skriver i sin konsekvensanalys av förslaget att det nya ämnet "Funktionsförmåga och funktionsnedsättning anpassats mer mot vårdområdet än det pedagogiska området" för att "motsvara Socialstyrelsens föreslagna kompetenskrav för arbete som undersköterska och arbetsgivarens förväntningar på kunskaper inom området". Det betyder att möjligheten att skaffa sig en grundläggande gymnasieutbildning som har fokus på att ge stöd till personer med funktionsnedsättning minskar väsentligt från hösten 2021. Detta trots att till exempel yrket personlig assistent är det trettonde vanligaste i landet. Göteborgs Stad anser att det behövs en förstärkning i lagen och samtidigt anpassning av utbildningskedjan för att underlätta bemanningen av de tjänster, bland annat stödassistenter, som ska utföra nuvarande insatser samt de nya förslagen i lagen/betänkandet.

14 Ny lag

Göteborgs Stad anser att det är positivt att förslag till ny lag omfattar att lagen delas in i kapitel, med tanke på att det är en omfattande lagstiftning. Göteborgs Stad anser däremot att det är svårare att överblicka vilka insatser som kan beviljas enligt nya LSS lagen, vilket kan vara negativt för den enskilde.

Göteborgs Stad anser att övergångsbestämmelserna behöver säkerställa att de som fyller 65 år inte påverkas negativt vid ett eventuellt införande av ny LSS.

Utredningen föreslår att Socialstyrelsen ska ta fram kunskapsstöd och annat material avseende innehållet i de nya insatserna. Arbetet bör genomföras i samarbete med Myndigheten för delaktighet, SKL och funktionshinderrörelsen. Informations- och utbildningsinsatser måste genomföras i samband med att dessa nya insatser införs. Göteborgs Stad anser att det kommer att finnas ett stort behov av information och kompetensutveckling när det gäller de nya insatserna som förslag på lag innebär men det finns också ett motsvarande behov som gäller insatser som finns i dagens lagstiftning. Se även ovan om utbildningar och kompetensbehov under rubriken kvalitet, uppföljning och tillsyn.

Samordning inom EU

En person som inte är bosatt i Sverige kan ha rätt till vårdförmåner enligt förordning nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Eftersom rätten till vårdförmåner finns i förordningen är det enligt utredningen egentligen överflödigt med ett nationellt författningsstöd men eftersom förordningen är svår att tillämpa kan en reglering i LSS förtydliga och göra att missförstånd undviks. Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning och anser att det är bra med förtydligande av kommunernas ansvar att tillhandahålla insatser enligt LSS utifrån förordning nr 883/2004.

Enligt förslaget ska den kommun där den enskilde vistas vid beviljandet ansvara för insatserna. Göteborgs Stad anser att det är rimligt eftersom det är den kommunen som också kommer ansvara för utförandet. Utöver bestämmelsen i LSS så föreslås en ny lag om kommunernas kostnadsansvar för insatser som motsvarar insatserna enligt LSS. Kommunen föreslås att ersättas för de kostnader som uppkommer när en person från en annan medlemsstat som har rätt till vårdförmåner enligt förordningen får insatser enligt LSS. När en person som är folkbokförd i Sverige men som under en tillfällig vistelse får insatser motsvarande LSS-insatser i en annan medlemsstat ska kommunen betala kostnaden. Försäkringskassan ska ansvara för att administrera kostnadsdelen för kommunernas räkning, vilket Göteborgs Stad anser att det är positivt. Göteborgs Stad delar utredningens bedömning om att det inte vore önskvärt att varje kommun ska bygga upp organisation och kompetens för att hantera frågan.

Relaterade utredningar

Göteborgs Stad anser att förslagen i utredningen Hållbar socialtjänst, en ny socialtjänstlag, SOU 2020:47, behöver beaktas i arbetet med den nya LSS. Eventuella beslut om att upphäva särskild avgift bör vara lika i både LSS och SoL. Utredningen om socialtjänstlagen anser vidare att socialtjänsten ska främja både jämlika och jämställda levnadsvillkor. Göteborgs Stad anser att jämställda levnadsvillkor bör betonas på ett liknande sätt i en ny LSS. I förslaget till ny socialtjänstlag finns även ett förslag om en kompletterande bestämmelse till 37 § förvaltningslagen som ska ge lagligt stöd för att ändra gynnande beslut vid väsentligt ändrade förhållanden. Någon motsvarande bestämmelse har inte föreslagits vad gäller nya LSS. Det är naturligtvis av stor vikt att det är tydligt för enskilda under vilka förutsättningar en myndighet kan ändra ett gynnande beslut, inte minst för förutsägbarheten. Eftersom många personer har insatser enligt både socialtjänstlagen och LSS framstår det som viktigt att lagarna är harmoniserade på det här området.

I betänkandet Framtidens teknik i omsorgens tjänst (SOU 2020:14), ges förslag med syfte att underlätta införandet av välfärdsteknik inom äldreomsorgen. LSS undantas utredningens förslag. Göteborgs Stad anser att LSS på ett tydligare sätt skulle kunna stödja införande av välfärdsteknik.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Daniel Bernmar (V) och Helene Odenjung (L) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan enligt stadsledningskontorets förslag samt avslag på tilläggsyrkande från SD den 16 oktober 2020 (bilaga A).

Jörgen Fogelklou (SD) och Martin Wannholt (D) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan enligt stadsledningskontorets förslag med tillägg enligt yrkande från SD den 16 oktober 2020 (bilaga A).

Kommunstyrelsen beslutade först att bifalla stadsledningskontorets förslag.

Vid omröstning beträffande bifall respektive avslag på tilläggsyrkandet från SD röstade Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti (S), Helene Odenjung (L), Karin Pleijel (MP), Hampus Magnusson (M), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (V), Emmyly Bönfors (C), Jonas Attenius (S) och ordföranden Axel Josefson (M) för avslag.

Martin Wannholt (D), Jessica Blixt (D) och Jörgen Fogelklou (SD) röstade för bifall.

Kommunstyrelsen beslutade med tio röster mot tre att avslå tilläggsyrkandet från SD.

Elisabet Lann (KD) antecknade följande till protokollet: Om jag hade haft rätt att rösta hade jag röstat för avslag på tilläggsyrkandet från SD.

Representanterna från S antecknade som yttrande en skrivelse från den 11 november 2020 (bilaga B).

Göteborg den 11 november 2020
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yrkande angående – Remiss från Socialdepartementet – SOU 2018:88 LSS Utredningen

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Staden ska i sitt remissvar lägga till följande text:

Relaterad rapport

Göteborgs Stad anser att de påvisade svagheter i det nuvarande systemet och angrepp mot välfärdsystemet som tas upp i den nya myndighetsgemensamma strategiska rapporten om arbetstillstånd och assistansersättning från Nationellt underrättelsecentrum (NUC), Rapport: Olle, behöver beaktas i arbetet då det har betydelse för kostnadsutvecklingen inom assistansverksamheten.

Med en ökad globalisering och en ökad internationell rörlighet finns det anledning att se över de framtida bidragssystemens utformning vid prövning av assistansersättning och vårdbidrag. Kombinationen av en rättighetslagstiftning (LSS) och en generöst utformad arbetskraftslagstiftning där behovsprövning åligger arbetsgivaren möjliggör ett grovt systemutnyttjande. Med starkt servicefokus och bristfälliga åtgärder och kontroller riskerar myndigheterna att bli möjliggörare för den organiserade brottsligheten. När utsatta individer exploateras uppnås ekonomisk vinning.

Yrkandet

Brottslighet inom assistansersättningen är idag ett välkänt fenomen som har hanterats återkommande inom den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet. I flera av dessa ärenden finns klassiska upplägg med överdrivna vårdbehov, pappersassistenter och återbetalning av löner. Kopplingar finns till konfliktrelaterade skjutningar, terrorfinansiering samt ekonomisk brottslighet. Assistansbedrägerier uppgår enligt vissa beräkningar till belopp om flera miljarder årligen. Försäkringskassan återkrävde 144 miljoner kronor inom assistansersättning 2019.

Det finns indikationer på att reglerna för arbetskraftsinvandring och assistansersättning systematiskt utnyttjas av organiserad brottslighet. Kombinationen av en rättighetslagstiftning (LSS) och en generöst utformad arbetskraftslagstiftning där behovsprövning åligger arbetsgivaren möjliggör

ett grovt systemutnyttjande. Ett permanent uppehållstillstånd för en familj, ibland med en assistansberättigad familjemedlem, kan därtill garantera en potentiell livslång försörjning av svenska staten, vilket innebär att det finns starka incitament för tredjelandsmedborgare att medverka i upplägg av denna karaktär. Assistansbedrägerier i kombination med arbetstillstånd har uppmärksammats i flera tidigare rapporter med bäring på organiserad brottslighet, men det finns inte någon gedigen kartläggning eller djupare analys av fenomenet sedan tidigare.

OLLE är en ny strategisk rapport om hur personlig assistans och arbetstillstånd otillbörligt och systematiskt utnyttjas av organiserad brottslighet.¹

Syftet med denna strategiska rapport är att:

- ✓ Myndighetsgemensamt belysa problematiken kring arbetstillstånd och personlig assistans
- ✓ Myndighetsgemensamt detaljgranska ett empiriskt material
- ✓ Påvisa sårbarheter i systemen och belysa konsekvenser
- ✓ Rekommendera nödvändiga åtgärder som kan förhindra brottsligheten

De samverkande myndigheterna är för närvarande Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

I rapporten slås det fast att arbetstillstånd inom personlig assistans ”utnyttjas systematiskt för assistansbedrägerier, illegal migration, arbetskraftsexploatering, brukarimport och annan ekonomisk vinning”.

Funktionshindrade personer används som ”handelsvaror” och ”intäktsgeneratorer” och det finns inslag av människohandel i branschen avseende såväl assistenter som brukare.

Underrättelsecentret ser även tecken på att den här typen av cyniska upplägg utnyttjas systematiskt av organiserad brottslighet. ”Kopplingar finns till konfliktrelaterade skjutningar, terrorfinansiering samt ekonomisk brottslighet.”

---

¹ <https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/f7fe1935-26c5-4ba4-bf18-f76b501739b4/rapport-olle-nationellt-underrattelsecentrum-2020-09-23.pdf?MOD=AJPERES&CVID=>

Rapporten är inte en helhetsstudie. Den syftar således inte till att bedöma den totala omfattningen av brottslighet inom arbetskraftsinvandring och assistansersättning, men den belyser problemen och riskerna att möjliggöra organiserad brottslighet och exploatering av utsatta individer inom LSS. Sverigedemokraterna anser därför att den utgör ett relevant och viktigt komplement till LSS-utredningen.

Yttrande angående remiss från Socialdepartementet avseende LSS-utredningen

Yttrande

Som tjänsteutlåtandet påpekar så råder vissa oklarheter som gör det svårt att ta ställning till utredningen som helhet. För socialdemokraterna är det avgörande att de som är i behov av stöd ska få det, samtidigt som det är viktigt både för systemets legitimitet och ekonomiska bärkraft att de delar av systemet som uppenbart inte fungerat kan förändras. Det är inte acceptabelt att ekonomiska resurser som skulle gått till välfärd istället går till organiserad brottslighet eller att grundläggande fackliga rättigheter för de som arbetar inom området inte kan säkerställas. Här finns ett omfattande arbete att göra för att komma tillrätta med de allvarliga problem som förekommer.